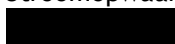

Stroomopwaarts^{MVS}

Uitvoeringsplan handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ 2020 - 2022

Juni 2020
Stroomopwaarts MVS

Inhoudsopgave

1	Inleiding	blz. 3
2	Hoogwaardig handhaven als uitgangspunt	blz. 3
3	Doelstellingen	blz. 3
4	Activiteiten	blz. 4
5	Verantwoording	blz. 7

1. Inleiding

In augustus 2018 is het 'Uitvoeringsplan Handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ 2018 en 2019' vastgesteld door de gemeenten Maassluis, Vlaardingen en Schiedam. In dit plan staat beschreven welke activiteiten worden ondernomen door Stroomopwaarts om rechtmatige uitkeringsverstrekking te bevorderen en oneigenlijk gebruik en misbruik te bestrijden. Het uitvoeringsplan is inmiddels verlopen. Op basis van de 'Handhavingsverordening sociale zekerheid' moet er door de colleges een nieuwe plan worden vastgesteld voor de komende twee jaar. Gezien het feit, dat het jaar 2020 al ruim gestart is, is ervoor gekozen om een éénmalige uitzondering te maken en een driejarig uitvoeringsplan te maken. De uitvoering van dit 'Uitvoeringsplan Handhaving 2020-2022' moet worden vormgegeven binnen de bestaande middelen en formatie en de Participatiewet is leidend. Daarom zijn de activiteiten, die wij de komende jaren gaan inzetten, een combinatie van reeds bestaande activiteiten met een beperkt aantal nieuwe activiteiten. Er is ook een terugblik geweest op de inzet van de handhavingsactiviteiten in 2018 en 2019. De resultaten, die de afgelopen twee jaar op het gebied van handhaving geboekt zijn, hebben als input gediend voor dit uitvoeringsplan en staan beschreven in de notitie 'Evaluatie handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ 2018-2019'. Deze notitie wordt separaat aan de gemeenteraden verstrekt.

Naar verwachting zal de Corona crisis gevolgen hebben voor de uitvoering van het handhavingsbeleid. De exacte omvang van deze gevolgen is echter op dit moment nog niet te overzien. Als de gevolgen helder zijn dan kunnen er aanpassingen nodig zijn met betrekking tot dit uitvoeringsplan.

2. Hoogwaardig handhaven als uitgangspunt

De afgelopen jaren hebben wij gewerkt met 'hoogwaardig handhaven' als systematiek voor de uitvoering van het handhavingsbeleid. Dit is een erkende systematiek die door vrijwel alle gemeenten in Nederland wordt toegepast. Hoogwaardig handhaven blijft ook de komende jaren het uitgangspunt van de activiteiten, die wij gaan inzetten, op het gebied van handhaving. Hoogwaardig handhaven bestaat uit vier verschillende elementen die ieder op hun beurt bijdragen aan het vergroten van de nalevingsbereidheid van onze cliënten. Deze elementen zijn:

1. Tijdig informeren;
2. Optimale dienstverlening;
3. Vroegtijdig detecteren en controle op maat;
4. Daadwerkelijk sanctioneren.

De eerste twee elementen zijn erop gericht om naleving te bevorderen door vroegtijdig te informeren en de dienstverlening aan de burger te optimaliseren (preventie). De laatste twee elementen zijn erop gericht misbruik tegen te gaan door te controleren op rechtmatigheid van de verstrekte bijstand en misstanden op te sporen en te sanctioneren.

3. Doelstellingen

De ultieme doelstelling van het handhavingsbeleid is dat er geen misbruik of oneigenlijk gebruik plaatsvindt en dat er geen aanleiding is voor het opleggen van boetes en maatregelen. Dit is niet realistisch. Daarom hebben wij de volgende doelstellingen geformuleerd om te meten of de activiteiten op het gebied van handhaving, dat wij gaan inzetten, ook de beoogde resultaten tot gevolg hebben:

1. Het openstaande bedrag aan fraudevorderingen wordt teruggebracht door middel van preventie en het eerder signaleren van fraude.
2. De incassoquote gaat omhoog. In 2020 willen wij 16,5% incasseren ten aanzien van het openstaande bedrag aan terugvorderingen. Dit is een stijging van 3,5% ten

opzichte van 2019. Het is de bedoeling om dit percentage na 2020 verder te verhogen.

3. Wij gaan de afhandeltermijn van IB signalen verkorten van drie maanden naar twee maanden.
4. Wij zetten erop in om maximaal te voorkomen dat cliënten instromen in de uitkering. Hiervoor checkt de consulent een complete aanvraag op voorliggende voorzieningen. Cliënten, die kunnen werken, krijgen een RWO aangeboden, waardoor we voorkomen dat ze instromen in de uitkering. De dossiers van cliënten, die wel instromen in de uitkering, worden 100% gecheckt door handhaving aan de hand van risicoprofielen.

Naast deze doelstellingen hebben wij een aantal subdoelstellingen geformuleerd. Het gaat om de onderstaande activiteiten en handhavingsonderzoeken die wij willen uitvoeren.

Activiteit	Frequentie
Informatiemateriaal actueel houden/cliënten informeren	doorlopend
Optimaliseren dienstverlening	doorlopend
Bijzondere onderzoeken	200 per jaar
Preventie onderzoeken	300 per jaar
Deelname disciplinaire onderzoeken	20 per jaar (extern initiatief)

4. Activiteiten

De vier elementen van hoogwaardig handhaven vormen een totaalpakket waarmee een zorgvuldige, systematische en gedegen aanpak op het gebied van handhaven wordt neergezet. De activiteiten in dit uitvoeringsplan komen voort uit deze vier elementen. Per element wordt beschreven welke activiteiten Stroomopwaarts gaat inzetten. Als het een nieuwe activiteit betreft dan staat dit aangegeven.

Tijdig informeren

Om te voorkomen, dat cliënten onbedoeld de fout ingaan, is het van belang om ze regelmatig voor te lichten en hierbij maatwerk te leveren. Maatwerk houdt in dat communicatie wordt toespitst op de doelgroep en de vraag van de cliënt. Stroomopwaarts wil cliënten dus zo goed mogelijk informeren over de spelregels met betrekking tot handhaving. Op het gebied van informatieverstrekking worden de volgende activiteiten ingezet:

- Website Stroomopwaarts

In 2019 is de nieuwe en verbeterde website van Stroomopwaarts de lucht ingegaan. Op de website staat zo eenvoudig mogelijk omschreven wat de rechten en plichten zijn die verbonden zijn aan een bijstandsuitkering. Ook staat uitgelegd wat fraude is en wat cliënten moeten doen om fraude te voorkomen. Cliënten kunnen er antwoorden vinden op veel gestelde vragen zoals:

- Welke wijzigingen moet ik doorgeven om uitkeringsfraude te voorkomen?
- Hoe werkt een onderzoek naar uitkeringsfraude?
- Wat zijn de gevolgen als ik fraude pleeg?

Verder zijn er op de site formulieren te vinden waarmee cliënten wijzigingen in hun situatie (inlichtingenplicht) kunnen doorgeven. Wij zorgen ervoor dat de informatie op de website actueel blijft. Verder gaan wij een informatieve video maken over rechten en plichten die gekoppeld zijn aan de uitkering. Op deze manier kunnen wij ook doelgroepen zoals laaggeletterden en cliënten, die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen, goed van informatie voorzien.

- Folder (nieuw)

We maken nieuw foldermateriaal voor cliënten waarin de rechten en plichten kort en bondig op een rij worden gezet. De folder geeft informatie over de inlichtingenplicht en beschrijft concreet wat cliënten moeten doen als er iets wijzigt in hun situatie. Ook wordt er uitgelegd hoe Stroomopwaarts cliënten kan ondersteunen bij het vinden van een betaalde baan. Betaald werk kan namelijk fraude op de langere termijn voorkomen. De folder gaat verstrekt worden bij het eerste contact met de cliënt maar zal ook op andere momenten tijdens het re-integratietraject verstrekt worden. Het is van belang cliënten regelmatig te informeren over hun rechten en plichten.

- Huisbezoek

Als er signalen binnenkomen van (dreigend) misbruik of oneigenlijk gebruik van de uitkering starten de medewerkers bijzondere controle eerst een dossieronderzoek. Mocht uit dit dossieronderzoek onvoldoende blijken of er sprake is van fraude dan wordt de cliënt uitgenodigd voor een persoonlijk gesprek. Het afleggen van een huisbezoek is een zwaar instrument en wordt pas ingezet wanneer het dossieronderzoek en het gesprek geen duidelijkheid geven en aanvullend onderzoek nodig is. Een huisbezoek is ook een gelegenheid om cliënten nogmaals te informeren over hun rechten en plichten. Hiermee kunnen we voorkomen dat de desbetreffende persoon op termijn overgaat tot misbruik of oneigenlijk gebruik. Bij een huisbezoek werken de medewerkers bijzondere controle met een formulier 'gespreksbevestiging'. Dit houdt in dat de cliënt voor het binnentreden van de woning om toestemming wordt gevraagd en de reden van het huisbezoek wordt uitgelegd. De cliënt ondertekent ook de gespreksbevestiging om de toestemming vast te leggen.

- Informeren handhavingsacties

Wij gaan cliënten vaker informeren over handhavingsacties en de behaalde resultaten door middel van de nieuwsbrief Stroomopwaarts en via de website. Als mensen weten dat Stroomopwaarts een actief handhavingsbeleid voert, uitkeringen worden teruggevorderd en boetes worden opgelegd als men zich niet aan de verplichtingen houdt dan kan dit tot effect hebben dat mensen niet meer "bewust" gaan frauderen.

Optimale dienstverlening

Een goede service en optimale dienstverlening is van groot belang om cliënten te stimuleren de regels na te leven. Door onnodig ingewikkelde stappen in onze dienstverlening weg te nemen, kunnen wij een hoop frustratie van cliënten voorkomen. Wij willen de volgende activiteiten inzetten om onze dienstverlening te verbeteren:

- Inzet multidisciplinaire teams (nieuw)

Een optimale dienstverlening wordt alleen bereikt als medewerkers van Stroomopwaarts vanuit verschillende invalshoeken goed met elkaar samenwerken. De introductie van het werken in multidisciplinaire teams kan hiervoor zorgen. In dergelijke teams zouden verschillende disciplines vertegenwoordigd zijn (zoals werkconsulenten, inkomensconsulenten, medewerkers bijzondere controle en consulenten schuldhulpverlening) die in verbinding met elkaar de dienstverlening aan de cliënten leveren. Op deze wijze wordt er door het team een integrale aanpak ingezet voor cliënten ten aanzien van de dienstverlening op het gebied van zowel inkomen als re-integratie naar betaald werk. In het kader van de doorontwikkeling wordt het werken met multidisciplinaire teams onderzocht als één van de mogelijke veranderingen.

- Slimmer handhaven (nieuw)

De ontwikkelingen in de techniek maken een veel slimmere handhaving mogelijk zodat onderzoek veel gericht kan plaatsvinden. Wij willen onderzoeken of we efficiënter kunnen handhaven door te werken met een applicatie zoals Montr. Deze applicatie maakt het mogelijk om handhavingswerkzaamheden tijdens een huisbezoek ter plekke af te handelen waardoor tijdswinst wordt geboekt. Deze tijd kan worden ingezet voor preventieve werkzaamheden.

Ook betekent het werken met deze applicatie een investering in de kwaliteit van verslaglegging en daarmee een verbetering van de dienstverlening. Uiteraard waarborgt deze applicatie de privacy van burgers en is dus AVG proof.

- Terugvordering en sociale incasso (nieuw)

In het 'Activiteitenplan armoede en schulden 2020-2023' wordt gesproken over 'sociale incasso'. Sociale incasso houdt in dat wij bij de incasso van een vordering of een andere verplichting rekening houden met andere leefgebieden zoals werk, wijkteam of de eigen rol van de gemeente en Stroomopwaarts als schuldeiser. Ook hebben wij oog voor 'niet-willers', 'niet-kunners' en 'niet-lukkers' en passen wij onze dienstverlening hierop aan door maatwerk te leveren bij het vaststellen van betalingsregelingen.

Vroegtijdig detecteren en controle op maat

Het komt natuurlijk voor dat cliënten bewust of onbewust fraude plegen. Daarom controleren wij het recht op uitkering door signalen van misbruik en oneigenlijk gebruik te onderzoeken. Deze signalen komen binnen als cliënten zich melden voor een uitkering, uit structurele bestandsvergelijkingen, tips van medewerkers en (anonieme) meldingen uit de maatschappij via de kliklijn.

- Strakkere controle poort (nieuw)

Wij zijn in 2019 gestart met een pilot bijstandsaanvraag en handhaving. Gedurende zes maanden hebben de medewerkers bijzondere controle alle bijstandsaanvragen bekeken en advies uitgebracht aan de consulenten. Ook zijn er elke donderdag twee medewerkers fysiek op de locatie van de consulenten aanvraag gaan zitten. Dit heeft ervoor gezorgd dat er meer overlegd wordt en de onderlinge samenwerking tussen de medewerkers bijzondere controle en de consulenten soepeler verloopt. Wij gaan onderzoeken wat er nodig is om de samenwerking nog verder te verbeteren.

- Projectmatige controles

Wij blijven projectmatige controles inzetten op basis van specifieke cliëntkenmerken die een aanwijzing vormen voor mogelijk misbruik of oneigenlijk gebruik. Wij gaan onder andere controleren op de volgende kenmerken:

- a. Inkomsten parttime werk → Bij personen met inkomsten uit arbeid onderzoeken wij enerzijds of alle inkomsten gemeld worden en anderzijds of het aantal arbeidsuren en daarmee het inkomen verhoogd kan worden.
- b. Onderhoudsplicht/gezamenlijke huishouding → Als er sprake is van een alleenstaande (ouder) bij wie tijdens de bijstandsverlening een kind geboren wordt dan doen we onderzoek naar een mogelijke gezamenlijke huishouding.
- c. Ontduiking kostendelersnorm → In situaties waarbij in korte tijd (maximaal drie maanden) voor het van toepassing worden van de kostendelersnorm een verhuizing plaatsvindt waardoor de kostendelersnorm niet van toepassing wordt, onderzoeken wij of de werkelijke woonsituatie overeenstemt met de inschrijving in het BPR.
- d. Vermogen buitenland → Cliënten, die zich melden voor een bijstandsuitkering, worden getoetst op eigen vermogen. Hierbij is het de verantwoordelijkheid van de cliënt om alle relevante informatie aan te leveren. Op basis van deze informatie gaat Stroomopwaarts vervolgens beoordelen of er recht is op een bijstandsuitkering. Het komt voor in de praktijk dat cliënten buitenlands vermogen niet aangeven bij hun aanvraag. Daarom starten we een project waarbij wij de komende twee jaar een groep cliënten gaan benaderen om te onderzoeken of er sprake is van vermogen in het buitenland en wat de mogelijke gevolgen zijn voor de uitkering.

- Data gestuurd handhaven (nieuw)

Wij gaan data gestuurd handhaven vaker inzetten door gebruik te maken van data analyse onderzoeken. Daarmee kan risico op fraude eerder herkend worden en kunnen wij sneller ingrijpen. Ook kunnen wij fraudeonderzoeken gericht inzetten waar de risico's het grootst zijn waardoor onnodig onderzoek voorkomen kan worden. Uiteraard wordt hierbij de geldende

wet- en regelgeving van de privacy van de burger, zoals de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en SUWI wetgeving, in acht genomen. Het is ook goed om te realiseren dat een signaal van een computer niet direct zal leiden tot het beëindigen van een uitkering maar het signaal levert een startpunt voor een onderzoek.

- Samenwerking in de regio

Voor vroegtijdig detecteren van fraude werken wij nauw samen met andere partijen in de regio waaronder de politie, de Belastingdienst, woningbouwverenigingen en Toezicht en Handhaving van de gemeenten. Er vinden maandelijks controles plaats van bedrijven en horeca. Met behulp van deze controles worden fraudeurs ontmaskerd maar ook andere zaken zoals illegale bewoning.

Daadwerkelijk sanctioneren

Wij doen er alles aan om overtredingen te voorkomen maar als de regels overtreden worden dan moeten er consequenties volgen. Voorlichting over de regels en consequenties hebben alleen effect als wij er ook naar handelen en hier open en transparant over zijn. Alleen door cliënten te informeren over sancties en deze sancties consequent door te voeren, kunnen wij ervoor zorgen dat cliënten minder snel de fout ingaan. Daarom zetten wij de volgende activiteiten in:

- Maatregelen (Participatiewet)

Aan het recht op een bijstandsuitkering is, naast de inlichtingenplicht, ook de arbeidsverplichting verbonden. De arbeidsverplichting verplicht cliënten om mee te werken aan begeleidingstrajecten gericht op participeren, solliciteren en/of re-integreren. Onze doelstelling is om cliënten te motiveren en te begeleiden naar betaald werk of hun kansen op de arbeidsmarkt te verbeteren zodat ze op een bepaald moment geen uitkering meer nodig hebben. Cliënten worden aangesproken als hun gedrag in tegenstrijd is met deze doelstelling. Leidt het aanspreken op gedrag niet tot een verandering van dat gedrag, dan kan er een maatregel worden opgelegd. De cliënt ontvangt dan tijdelijk een lagere of geen uitkering.

- Fraudevordering (Participatiewet)

Fraude mag niet lonen en wij treden adequaat op als misbruik of oneigenlijk gebruik is vastgesteld. Het is ook een wettelijke verplichting dat fraudevorderingen worden teruggevorderd. Wij vorderen het volledige bedrag terug, tenzij de maatschappelijke gevolgen niet acceptabel zijn. Er wordt gewerkt aan een aanpassing van de 'Beleidsregels Participatiewet' om het incassobeleid te versoepelen.

- Streng aanpak recidivisten (Participatiewet)

Soms zien wij dat cliënten herhaaldelijk en met opzet fraude plegen. In dat geval spreken wij van recidivisten. Wij pakken recidivisten streng aan omdat zij een bedreiging vormen voor de houdbaarheid van het sociale stelsel. De huidige wet- en regelgeving verplicht ons om boetes op te leggen als een cliënt de inlichtingenplicht schendt en wij doen dit ook. Wij gaan hierbij wel zorgvuldig te werk. Er wordt rekening gehouden met het feit dat de bijstand een vangnet is voor mensen die niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Ook de zorgplicht van de gemeenten wordt meegenomen. Als er bijvoorbeeld kinderen in het gezin aanwezig zijn dan kan een uitzondering worden gemaakt om geen boete op te leggen omdat zij niet de dupe mogen worden van het handelen van hun ouders.

4. Verantwoording

Wij hebben ervoor gekozen om het uitvoeringsplan deze keer voor een periode van drie jaar op te stellen. Dit houdt in dat er medio 2023 verslag zal worden uitgebracht aan de gemeenteraden over de resultaten van dit uitvoeringsplan.